

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Михаил Босилков Мелтев,
преподавател в Нов български университет

за докторска дисертация на тема *Нелинеен наратив в съвременното игрално кино* с автор Елица Димитрова Гоцева, редовен докторант в Института за изследване на изкуствата, сектор *Екранни изкуства*

Докторант Елица Гоцева е представила дисертация на тема *Нелинеен наратив в съвременното игрално кино* за защита на образователната и научна степен *доктор* по научната специалност *Кинознание, киноизкуство и телевизия*, 8.4. с научен ръководител проф. д-р Ингеборг Даракчиева. Дисертационният труд е с обем 141 страници, структуриран в четири части, с увод, заключение и научни приноси. Библиографията съдържа 81 заглавия на български и чуждестранни автори, включително и електронни източници, филмографията 51 произведения.

В Увода са изложени личната мотивация, актуалността на темата, обекта и методологията на изследването. Авторката определя целта „да представи корените и историческото развитие на естетическото явление *нелинеен наратив* в игралното кино – как се заражда, как се развива и как се осмисля днес във филмовата практика на САЩ и Европа, на базата на обособяването на различни видове нелинеен наратив – в мейнстрийм киното в САЩ и в арткиното, свързано с европейската филмова традиция“ чрез интердисциплинарна методология в историческия преглед и сравнителен киноведски анализ към съвременния материал. Интелигентно и с мярка са изложени етимологията на понятието, налагането му в българския език, литературата по темата. Смятам, че изследваният проблем по същество е актуален, както за теоретични аналитици, така и за практики и автори.

В първата глава авторът разглежда, научните изследвания, които имат отношение към темата на дисертацията. Логично следва кратък исторически преглед на различни литературни и драматургични школи и течения през призмата на отношението им към класическото триединство време-място-действие. След това авторът излага основните постановки на линейното развитие в класическите схеми на сюжетен разказ на Густав Фрайтаг и Сид Фийлд. Тя противопоставя на този утвърден подход модерните веяния в литературата, изкуството и арткино, които разбиват причинно-следствената връзка като начин на разказ и достига до заключението, „че нелинейното арткино е аналогично на субективното познание на душата през погледа на автора-режисьор, а не на обективното рационално познание на човека“. Намирам за интересни разсъжденията ѝ за мъртво време, изгубено и намерено време в потока на „хаотично“ поднесения разказ в модерното арткино. Струва ми се, че разсъжденията и цитатите от книгата на научния ѝ ръководител натезават и дори на места оставят впечатление за преразказ на отделни части. Любопитен ми е погледа на докторант Гоцева върху зачеването на нелинейния наратив „в различни течения в изкуството: авангард, експресионизъм, импресионизъм, дадаизъм, сюрреализъм и др.“, но за съжаление тя пропуска този момент, защото „не представляват част от изследването“. Не смятам, че това е недостатък; струва ми се, че подобен преглед би допринесъл за пълнотата на текста. Разсъжденията за неореалистичния филм като нелинеен разказ на места ми звучат неясно: сякаш размислите за същността на нелинейния наратив се изгубват в лабиринта от понятия, крият се зад тях. Това лесно може да се избегне, ако се въведе понятието „безсюжетен филм“ и корелацията му с нелинейния разказ. Но това в никакъв случай не омаловажава достойнствата на дисертацията. За сметка на това авторът достатъчно задълбочено разсъждава върху италианския неореализъм, френската „нова вълна“ и статиите на Пазолини и на Тарковски като трите основни

фактора, повлияли на появата и развитието на този начин на разказ. Намирам за положителен момент обективното отношение на автора към материала; тя не е заслепена от авторското кино и не спестява отрицателните оценки за т.нар. нова вълна. В главата, посветена на холивудския мейнстрийм, Гоцева излага категоризацията на Блейк Снайдерс за типовете филми, които мога да се продадат на зрителите. По същество, това е деление на видовете сюжетиране, които най-често се срещат в киното. Авторът смята, че американското кино е проекция на различно светоусещане спрямо европейското и дори в нелинейните сюжети нещата се подреждат в логическа причинно-следствена връзка в определен момент от филма. Това позволява те да бъдат отнесени към някоя от категориите на Снайдерс, независимо от претенциите си за артистизъм и новаторство. Тя предлага втора класификация вече на съдържанието и разказа в нелинеен наратив.

Струва ми се, че в една бъдеща публикация трябва да се прецени още веднъж балансът между аналитичните разсъждения върху историческото развитие на наратива, различните течения и светоглед в киноизкуството и преразказа на съдържанието на отделни филми (макар и знакови) с оглед на цялостното звучене на текста.

Достойнство на работата е анализа на примери за нелинеен наратив от българското кино на фона на общия филмов процес.

Оценявам стойността на дисертацията като първи опит в българското кинознание за изследване на нелинейния наратив в киното в исторически и теоретичен план. Това оправдава слабостите, неравностите в текста, пропуските. Новост за изследванията у нас е опита за теоретично обосноваване на естетическите различия между европейското и американското кино в екзистенциален аспект и произтичащите от това разлики в основните типове наратив и

разказвателни техники. Като цяло текстът е четивен, добре структуриран и задълбочен.

Докторант Елица Гоцева е представила и списък с публикации по темата, автореферат, изработен според изискванията. Изброени са и приносните моменти на дисертацията според автора.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената от кандидата дисертация *Нелинеен наратив в съвременното игрално кино* за защита на образователната и научна степен доктор по научната специалност кинознание, киноизкуство и телевизия, 8.4. съдържа приносни моменти, които обогатяват научните знания в областта на киното и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на БАН за условията и реда за придобиване на образователна и научна степен *доктор*.

Предвид гореизложеното оценявам положително и препоръчвам на Научното жури, да присъди на докторант Елица Димитрова Гоцева о.н.с. *доктор* по научната специалност *Кинознание, киноизкуство и телевизия*, 8.4.

София

12.09.2016

Проф.д-р М. Мелтев